INDEX

LECTIONVM

QVAE

AVSPICIIS REGIS AVGVSTISSIMI

GVILELMI SECVNDI

IMPERATORIS GERMANICI

IN

VNIVERSITATE LITTERARIA

FRIDERICA GVILELMA

PER SEMESTRE HIBERNVM

A D. XVI. M. OCTOBRIS A. MDCCCXCV
AD D. XV. M. MARTII A. MDCCCXCVI

HABEBVNTVR.

BEROLINI

IMPRESSIT GVSTAVVS SCHADE (OTTO FRANCKE).

VNIVERSITATIS LITTERARIAE

FRIDERICAE GVILELMAE

RECTOR ET SENATVS.

Lectionum academicarum enumerationi, quae proximi anni mensibus hibernis habebuntur, ut aliquid de litteris more antiquo praemittatur, cum de Theocriti idyllio septimo, cui *Θαλύσια* inscribitur, nonnulla disputare instituimus, paene pudor nos retinet quominus exsequamur quod volumus: tam tenuia sunt quae afferimus nec ullo modo comparanda cum iis quae viri clari, eruditione et ingenio pariter praestantes, cum de omni poesi Theocritea tum de hoc carmine, unde quasi quaedam radices tam rerum quam artis Theocriteae ducuntur, his proximis annis certatim enuclearunt. Qui cum aut antiquitates Coas persecuti locorum situm et naturam, in quibus haec quae sunt in hoc carmine agi voluit poeta non sine documentorum fide eruerent, aut homines qui actores sunt in hac fabula vel memorantur in ea derepta quam gestant persona pastoricia aut nominum griphis quibus involvuntur solutis suam veram monstrare faciem cogerent, aut in *βουκολιασμοῦ* vim et usum et huius carminis artificia inquirerent quibusque id filis cum aliis idylliis connecteretur patefactum irent, multa in clara luce posita sunt quae adhuc tenebrarum obscuritate obtecta iacuerunt. Quorum ingeniosam virtutem, quam vel ibi admiramur, ubi assentiri dubitamus, ne speciosa pro veris amplectamur, quoniam aemulari nec possumus nec volumus, eos si qui Theocriti res et huius idyllii rationes penitus cognoscere cupiant, ad illorum operas luculentas abire iubemus, nos hunc contractum tramitem quem solemus insistentes observationes quasdam grammaticas ex uno versu ductas proponimus, ut huic praefandi officio sic ut possumus satis faciamus.

Itaque in cantilena quam Lycidas amico offert ita dicens (v. 50)

κἠγὼ μέν — ὅρη, φίλος, εἴ τοι ἀρέσκει
τοῦθ' ὅ τι πρᾶν ἐν ὄρει τὸ μελύδριον ἐξεπόνασα

a v. 72 haec narrantur de Daphnide

ὁ δὲ Τίτυρος ἐγγύθεν ᾀσεῖ
ὡς ποκα τᾶς Ξενέας ἠράσσατο Δάφνις ὁ βούτας
χὠς ὄρος ἀμφ' ἐπονεῖτο καὶ ὡς δρύες αὐτὸν ἐθρήνευν
Ἱμέρα αἵτε φύοντι παρ' ὄχθαισιν ποταμοῖο,
εὖτε χιὼν ὥς τις κατετάκετο μακρὸν ὑφ' Αἷμον
ἢ Ἄθω ἢ Ῥοδόπαν ἢ Καύκασον ἐσχατόωντα.

Nihil admodum in his difficultatis haeret, quod legentem moretur, sunt tamen in iis quae insuper habita ab interpretibus intentiorem quandam explicandi curam poscere videntur, in quibus, quid sit quod (v. 76) dicat *χιὼν ὥς τις* addito pronomine indefinito, quo hoc nomen augere a nostra loquendi consuetudine alienum est, neque id Graeci semper eodem simili utentes addiderunt, quemadmodum Callimachus scribit 6, 91

ὡς δὲ Μίμαντι χιών, ὡς ἀελίῳ ἔνι πλαγγών,
καὶ τούτων ἔτι μεῖζον ἐτάκετο, μέσφ' ἐπὶ νευράς

ac venustius etiam Odyssea (19, 205)

ὡς δὲ χιὼν κατατήκετ' ἐν ἀκροπόλοισιν ὄρεσσιν,
ἥν τ' Εὖρος κατέτηξεν, ἐπὴν Ζέφυρος καταχεύῃ . . .
ὣς τῆς τήκετο καλὰ παρήια δακρυχεούσης

aut in alio simili Theocritus ipse 2, 103

ἐγὼ δέ νιν ὡς ἐνόησα
ἄρτι θύρας ὑπὲρ οὐδὸν ἀμειβόμενον ποδὶ κούφῳ,
πᾶσα μὲν ἐψύχθην χιόνος πλέον.

Quid igitur esset illic quod additum legeretur pronomen, non uno modo aestimarunt docti, fuerunt etiam qui mutata orationis forma pronomen demendum curarent. Omittimus singulorum opiniones recensere nec si quid forte recti aut utile allatum est ab aliis moramur; qui dedita opera hanc rem exploraverit et abunde huic quaestioni satisfecerit non novimus. Hoc igitur primum dicimus, *τὶς* pronomen indefinitum iam inde ab Homerica antiquitate in afferendis similibus praecipue et praeter similia ita poni consuevisse, nullam ut vim haberet, plane ut nostrum *ein*, cum sine accentu ullo ac paene sine sono pronuntiatur. Ita Theocritus ipse locutus est, *βάτραχος ὥς τις* 7, 41 *wie ĕin Frosch*, non *irgend ein*, quo oratio corrumpitur; *ὁδοιπόρος ὥς τις* 12, 9 *wie ĕin Wanderer*; et hac quidem collocatione, quam habet etiam Sophocles cum dicit in Electra 234 *μάτηρ ὡσεί τις πιστά wie ĕine treue Mutter.* Ex simili Theocriteo sed aliter formato et illa sunt 13, 62 *νεβροῦ φθεγξαμένας τις ἐν οὔρεσι λῖς ἐσακούσας ἐξ εὐνᾶς σπεύσαι κεν ἑτοιμοτάταν ἐπὶ δαῖτα· τοῖος χἠρακλέης κτλ,* de quibus in prooemio a. 1885 p. 17 egimus id quoque caventes ne quis pronomen auferret cum Madvigio. Sed quid parcimus periturae chartae? quin cumulamus exempla quo magis natura huius dictionis et consuetudo appareat? *ἀμφὶ δ' ἄρ' αὐτῷ βαῖν' ὥς τις περὶ πόρτακι μήτηρ* Il. 17, 4; *ὡς δ' ὅτε τίς τε λέων ὀρεσίτροφος ἀλκὶ πεποιθὼς βοσκομένης ἀγέλης βοῦν ἁρπάσῃ* ibid. 61; *ἑστήκειν ὥς τίς τε λέων περὶ οἷσι τέκεσσιν* ibid. 133; *πόδας καὶ*

χεῖρας ὕπερθεν αἱματόεις ὥς τίς τε λέων κατα ταῦρον ἐδηδώς ibid. 541; *βῆ δ' ἰέναι ὥς τίς τε λέων ἀπὸ μεσσαύλοιο* ibid. 657; *ἕλκε δὲ δουρὸς ἑλὼν ὑπὲρ ἄντυγος, ὡς ὅτε τις φὼς πέτρῃ ἔπι προβλῆτι καθήμενος ἱερὸν ἰχθὺν* Il. 16, 406; *ἤριπε δ' ὡς ὅτε τις δρῦς ἤριπεν ἢ ἀχερωίς* ibid. 482; *ἀλλ' ἔμεν' ὡς ὅτε τις σῦς οὔρεσιν ἀλκὶ πεποιθὼς* Il. 13, 471; *ἔρειπε δὲ τεῖχος Ἀχαιῶν ῥεῖα μάλ' ὡς ὅτε τις ψάμαθον πάις ἄγχι θαλάσσης* Il. 15, 361; *ἄγχι μάλ' ὡς ὅτε τίς τε γυναικὸς ἐυζώνοιο στήθεός ἐστι κανών* Il. 23, 760, ubi τὶς nihil quidem indefiniti affert comparationi, quod interpretes voluerunt, sed a nostro certe usu, qui in ea re vix ferebat *εἰη*, recedit; *ὡς δ' ὅτε τις χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνήρ* Od. 6, 232; cf. 5, 249; Il. 16, 263; 23, 845; *δίνεον ὡς ὅτε τις τρυπῷ δόρυ νήιον ἀνὴρ τρυπάνῳ* Od. 9, 384; *ἕξω δ' ὡς ὅτε τις στερεὴ λίθος ἠὲ σίδηρος* Od. 19, 494; *οἷά τις ξουθὰ . . Ἴτυν Ἴτυν στένουσ' . . ἀηδών* Aeschylus Agam. 1096; *τεκνολέτειρ' ὡς τις ἀηδὼν* Sophocles Electr. 107. cf. 189; *πτήσσει Φρύνιχος ὥς τις ἀλέκτωρ* Aristophanes Vesp. 1490; *ὃ δ' ὥς τις ὄρνις ἄπτερον καταστένων ὠδῖνα τέκνων* Euripides Hercul. 1039; *ὄρνις γὰρ ὥς τις ἐκ χερῶν ἄφαντος εἶ* Hippol. 828; cf. Suppl. 1046; *μέλισσα δ' οἷα τις πεπόταται* Hippol. 564; *οἷα δέ τις κύκνος ἀχέτας ποταμίοις παρὰ χεύμασιν πατέρα φίλτατον καλεῖ* Electr. 151; *ὀρεία τις ὡς λέαιν' ὀργάδων δρύοχα νεμομένα, τάδε κατήνυσεν* Electr. 1163; *τροφαῖσιν ὥς τις πτόρθος ηὐξόμην τάλας* Hecub. 20; *πλαγκτὰ δ' ὡσεί τις νεφέλα πνευμάτων ὑπὸ δυσχίμων ἀίσσω* Suppl. 961; *τυφὼς πύλαισιν ὥς τις ἐμπεσὼν βοᾷ* Phoeniss. 1154; *ἠύτε τις θὴρ ἄγριος ὅν ῥά τε γῆρυς ἀπόπροθεν ἵκετο μήλων* Apollonius Argon. 1, 1243; *ἠύτε τίς τε δι' ἠέρος ὑψόθι κίρκος* 2, 933; *βῆ ῥ' ἐς ἐρημαίην κλωπήιος ἠύτε τις φώρ* 3, 1197; *ἀλλ' ὥς τίς τ' ἐν ὄρεσσι πελωρίη ὑψόθι πεύκη* 4, 1682; *ἀλλ' ἀστίβητον οἶμον οἷά τις σιφνεύς* Lycophro Alex. 121; *ὅπως τις ὑλοκουρὸς ἐργάτης ὀρεύς* ibid. 1111. Exempla haec quae enumeravimus praeter pauca a similitudinibus petita sunt, in quibus non sine causa hoc genus frequentius est quam in aliis dicendi modis; sed cadere tamen diximus idem in alias orationis formas. Quale hoc est quod apud Theocritum legitur (14, 43) *αἶνός θην λέγεταί τις*, quod olim fuit qui emendando depravaret, sed usu superiorum confirmatur, quorum Archilochus ait *αἶνός τις ἀνθρώπων ὅδε* (fr. 86), vel *ἐρέω τιν' ὑμῖν αἶνον* (fr. 89), carmen populare apud Bergkium (P. L. III) 34 *αἶνός τίς ἐστιν ὡς;* Euripides quoque *ἦν γάρ τις αἶνος ὡς* (fr. 321 Nauck. ed. II), neque Diodorus secus (33, 7, 5) *αἶνόν τινα διελθών*. Quibus consimilia accedunt Aeschyli *ὡς λόγος τις* Eumen. 4; *μὴ καὶ λόγος τις Ζῆνα μιχθῆναι βροτῷ* Suppl. 284; Pindari *ἔστι δέ τις λόγος ἀνθρώπων* Nem. 9, 6; Euripidis *ἔστιν δὲ δή λόγος τις* Helen. 17, multa alia, in quibus omnibus facile percipitur, quam paene nullam vim habeat pronomen adiectum. Idem valet in haec quamvis ab illis diversa, *πωλεῖταί τις δεῦρο γέρων ἅλιος νημερτὴς ἀθάνατος Πρωτεὺς Αἰγύπτιος* Od. 4, 384; *ἔσκε τις ἐνθάδε μάντις ἀνὴρ ἠύς τε μέγας τε Τήλεμος Εὐρυμίδης* Od. 9, 508; *ἀλλ' αἰεί τινα φῶτα μέγαν καὶ καλὸν ἐδέγμην ἐνθάδ' ἐλεύσεσθαι* Od. 9, 513; *ξεῖνός τις δύστηνος ἀλητεύει κατὰ δῶμα ἀνέρας αἰτίζων* Od. 17, 501, sed haec *νοθεύει Ἀρίσταρχος; τοὺς δ' εἴπερ παρά τίς τε κιὼν ἄνθρωπος ὁδίτης κινήσῃ ἀέκων* Il. 16, 263; *εἰ δ' ἄρα τις καὶ μοῦνος ἰὼν ξυμβλῆται ὁδίτης* Od. 7, 204. Quare Theocritus quoque credendus est

7, 11 *καί τιν' ὁδίταν ἐσθλὸν σὺν Μοίσαισι Κυδωνικὸν εὕρομες ἄνδρα* scripsisse, olim repositum, non *τὸν ὁδίταν*, quod, quamvis sit in libris, pravum est neque edi debebat. A quibus non multum discedunt haec, *ἔστι δέ τις νῆσος μέσσῃ ἀλὶ πετρήεσσα, Ἀστερίς* Od. 4, 844; *Ὠγυγίη τις νῆσος ἀπόπροθεν εἰν ἀλὶ κεῖται* Od. 7, 244; *ἔστι διειδομένη τις ἐν ὕδατι νῆσος ἀραιή* Callimachi 4, 191; *ἧς δέ τις αἴγειρος μέγα δένδρεον* 6, 37. Sed omittimus alia et huius generis et aliorum, in iisque multa ambigua, de quibus in diversas partes discessum est ab interpretibus*). Non praetereundus est Plato qui solus plurima suppeditat quaerenti, velut in legum libro tertio p. 96, 8 Schz. cum scribit *κατὰ τὴν παροιμίαν ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν* agnoscimus quem volumus pronominis usum; quaeque paulo post in eodem libro leguntur (p. 97, 8) *ἔοικε κατὰ τύχην τινὰ ἡμῖν τὰ τῶν λόγων τούτων πάντων ὧν διεξήλθομεν γεγονέναι· σχεδὸν γὰρ εἰς χρείαν αὐτῶν ἔγωγ' ἐλήλυθα τὰ νῦν, καὶ κατά τινα αὖ καιρὸν σύ τε παραγέγονας ἅμα καὶ Μέγιλλος ὅδε. οὐ γὰρ ἀποκρύψομαι σφὼ τὸ νῦν ἐμοὶ ξυμβαῖνον ἀλλὰ καὶ πρὸς οἰωνόν τινα ποιοῦμαι· ἡ γὰρ πλείστη τῆς Κρήτης ἐπιχειρεῖ τινα ἀποικίαν ποιήσασθαι*, testimonio esse possunt, quam levis sit sensus variis nominibus pronominis adiecti et quam usitatum hoc fuerit in communi sermone Graeco. Sed ad Theocriti locum ut redeamus, cuius causa haec nimio fortasse studio collegimus, quod ille scribit *χιὼν ὥς τις κατετάκετο* cum ipso more quem ostendimus sustentatur, tum propius etiam accedunt exempla qualia haec sunt, *ὅτε τις χειμὼν ἔκπαγλος ὄροιτο* Od. 14, 522**); *ἢ πολέμοιο ἢ λοιμοῖο τέλος ποτιδέγμενοι, ἠέ τιν' ὄμβρον ἄσπετον* Apollonii Argon. 4, 1282; et quae Euripides scribit in Troasin 1298

πτέρυγι δὲ καπνὸς ὥς τις οὐ-
ρανίᾳ πεσοῦσα δορὶ καταφθίνει γᾶ,

quod nos vix nostro sermone imitabimur dicentes *wie ein Rauch*, sed similiter Aemilius Zola scripsit, *lui si grand s'était évanoui, ainsi qu'une fumée;* aut quae Aeschylus in Agamemnone 275

ὑπερτελής τε
πεύκη τὸ χρυσοφεγγές, ὥς τις ἥλιος,
σέλας παρηγγάρευσε Μακίστου σκοπῷ,

---

*) De oratione bimembri, quae in altera parte pronomen habet adiectum eo modo quo Plato scribit *θαλλὸν ἤ τινα καρπόν; πνεῦμα ἤ τις ἠχώ*, diximus in prooemio a. 1883 p. 7 paucis allatis exemplis, quae plurima inde ab Homericis carminibus afferri possunt. Quod genus tetigit Otto Hensius in stud. Soph. a. 1880 editis p. 25, de eodem usu in nominibus propriis agens; de quo porro qui contra illum disseruit Georgius Kaibelius in ephemeride gymnasiis dicata vol. XXXIV p. 628 nonnulla exposuit.

**) Diversa sunt quae negationem habent: *μή τις Διὸς κεραυνὸς ἤ τις ὀμβρία χάλαζ' ἐπιρράξασα* Oedip. Col. 1502; *ἵνα μή τις ἔρις καὶ νεῖκος ὄρηται* Odyss. 20, 267; *οὔ τἂν δικαίως τῇδ' ἐπιρρέποις πόλει μῆνίν τιν' ἢ κότον τιν' ἢ βλάβην* Eumen. 870. Eodem redeunt quae poetae nostrates scribunt: *Sank je ein Schlaf auf meine Augenlider; soll mir je noch eine Sonne scheinen*, quae tam recte dicuntur, quam *kein Schlaf, keine Sonne.*

quae sic videntur scribenda esse, et imaginem quam habent a sole petitam nullo nostro sed eiusdem scriptoris Francogallici exemplo stabilire licet, qui ita scribit, *la pièce, attelée de ses quatre chevaux, lui sembla éclatante ainsi qu'un soleil.* Ex nostratibus fuit olim qui diceret quod nostro mori alienum est, *rehte rôt als ein bluot; geverwet rehte als ein bluot;* nec Goethio non placuit scribere, quod et ipsum communis dicendi consuetudo non recipit

Es ist ein Schnee gefallen,
Denn es ist noch nicht Zeit
Dass von den Blümlein allen
Wir werden hocherfreut.

Quamobrem Theocrito relinquamus illud suum *χιὼν ὥς τις κατετάκετο,* quod intelligimus quam late patentem rationem sequatur et quam attenuata usu vis sit additi pronominis, vix ut incommodum sentiatur ullum.

Alterum de quo nobis iidem versus disserendi materiam afferunt conformatio est sententiae comparativae; de quo genere in prooemio a. 1885 nonnulla exposita sunt, sed eâ licet plenius et in quibusdam accuratius persequi. Similitudinem igitur a liquescente nive ad tabescentem hominem translatam cum ita efferat Theocritus

ὡς δρύες αὐτὸν ἐθρήνευν
εὖτε χιὼν ὥς τις κατετάκετο μακρὸν ὑφ' Αἷμον

apparet eum uno verbo defunctum esse cum posset ponere duo, nam sententia haec est *δρύες αὐτὸν ἐθρήνευν, εὖτε κατετάκετο ὡς χιών τις.καταιάκεται ὑφ' Αἷμον,* sed unum quod posuit cum narrationi adderet collocavit tamen quasi unum duplici officio inserviens in media sententia comparativa. Ad eundem modum conformata comparatio est in idyllio 12, 8

τόσσον ἔμ' εὔφρανας τὺ φανείς, σκιερὰν δ' ὑπὸ φαγόν
ἀελίου φρύγοντος ὁδοιπόρος ἔδραμον ὥς τις.

Nempe de se ille dicit *σκιερὰν ὑπὸ φαγὸν ἀελίου φρύγοντος ἔδραμον* addita comparatione *ὡς ὁδοιπόρος τις τράχει ὑπὸ φαγὸν ἀελίου φρύγοντος*: sic enim illo loco explicuimus, cum interpretes a vera ratione longius deerrassent. Verbum igitur unum quod positum est, *ἔδραμον*, quae pars est narrationis, locum habet in oratione comparativa. Tertium addimus id. 17, 107

οὐ μὰν ἀχρεῖός γε δόμῳ ἐνὶ πίονι χρυσός
μυρμάκων ἅτε πλοῦτος ἀεὶ κέχυται μογεόντων.

Cum enim ad haec *οὐκ ἀχρεῖος χρυσὸς ἐν δόμῳ κέχυται* comparandi causa addatur *ἅτε μυρμάκων πλοῦτος ἀεὶ μογεόντων* scil. *χέεται,* rursus verbum, quod unum est, intelligimus in comparatione poni sed ad comparationem non pertinere. Quae conformatio, quamquam non indigna quae attendatur, nihil tamen habet admodum miri aut singulare neque quod Alexandrinorum poetarum proprium existimetur, quae Hauptii fuit sententia, qui quae poetae Romani similia exhibent, Catullus c. 64, 238

haec mandata prius constanti mente tenentem
Thesea ceu pulsae ventorum flamine nubes
aerium nivei montis liquere *cacumen*,

Horatius*) c. 4, 4, 42

pulcher fugatis
ille dies Latio tenebris

qui primus alma risit adorea,
dirus per urbes Afer ut Italas
ceu flamma per taedas vel eurus
per Siculas equitavit *undas*,

ad illorum maxime poetarum exemplum artificiosius formata censebat. Sed exemplum si quaerebatur iam Homerica carmina dabant, velut Od. 17, 397

Ἀντίνο᾽, ἦ μευ καλὰ πατὴρ ὣς κήδεαι υἷος

h. e. *καλά μευ κήδεαι ὡς πατὴρ κήδεται υἱος*; vel Il. 3, 21

τὸν δ᾽ ὡς οὖν ἐνόησεν ἀρηίφιλος Μενέλαος
ἐρχόμενον προπάροιθεν ὁμίλου μακρὰ βιβάντα,
ὥς τε λέων ἐχάρη μεγάλῳ ἐπὶ σώματι κύρσας . . .
ὣς ἐχάρη Μενέλαος

quae (non enim uno modo interpretantur) sic esse accipienda arbitramur *Μενέλαος ἐχάρη ὥστε λέων χαίρει μεγάλῳ σώματι ἐπικύρσας*. Neque secus Il. 12, 154

οἳ δ᾽ ἄρα χερμαδίοισιν ἐυδμήτων ἀπὸ πύργων
βάλλον . . .

νιφάδες δ᾽ ὣς πῖπτον ἔραζε
ἅς τ᾽ ἄνεμος ζαὴς νέφεα σκιόεντα δονήσας
ταρφείας κατέχευεν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ

h. e. *χερμάδια πῖπτον ὡς νιφάδες πίπτουσιν ἔραζε ἃς ἄνεμος κατέχευε*: sic enim haec explicanda esse cum ipsa per se tum collata quae sunt v. 278 sqq. persuadent. Cf. 8, 306 sqq. Sed saepe in comparationibus Homericis sine ulla quaesita collocatione unum quidem verbum ponitur sed in primaria sententia, inde ut audiatur in adiecto simili, velut Il. 2, 394

Ἀργεῖοι δὲ μέγ᾽ ἴαχον, ὡς ὅτε κῦμα
ἀκτῇ ἐφ᾽ ὑψηλῇ ὅτε κινήσῃ Νότος ἐλθών

vel 16, 406

ἕλκε δὲ δουρὸς ἑλὼν ὑπὲρ ἄντυγος, ὡς ὅτε τις φὼς
πέτρῃ ἔπι προβλῆτι καθήμενος ἱερὸν ἰχθὺν

---

*) Idem in eodem genere hoc ausus est in satira libri primi tertia v. 10

nil aequale homini fuit illi: saepe velut qui
currebat fugiens hostem, persaepe velut qui
Iunonis sacra ferret,

h. e. currebat velut qui fugiens hostem currit.

ἐκ πόντοιο θύραζε λίνῳ καὶ ἤνοπι χαλκῷ,
ὣς ἕλκ' ἐκ δίφροιο —

et 17, 4

ἀμφὶ δ' ἄρ' αὐτῷ βαῖν', ὥς τις περὶ πόρτακι μήτηρ
πρωτοτόκος.

Quae certo ducunt ut recte interpretemur etiam si quae sunt artificiosius structa.

Sed alterum illud genus enuntiati comparativi Apollonio suo restituit R. Merkelius, 3, 1292, cum ita edidit de tauris ignem efflantibus

ἄμφω ὁμοῦ προγένοντο πυρὸς σέλας ἀμπνείοντες.
ἔδδεισαν δ' ἥρωες, ὅπως ἴδον. αὐτὰρ ὁ τούς γε
εὖ διαβὰς ἐπιόντας, ἅτε σπιλὰς εἰν ἁλὶ πέτρη,
μίμνεν, ἀπειρεσίῃσι δονεύμενα κύματ' ἀέλλαις.

μίμνεν enim editoris est, libri habent *μίμνει.* Qui quamvis rem non probe perspexisse videatur ex iis quae adnotavit, tamen dubium esse non potest, quin recte scribi potuerit quod voluit, ut *μίμνεν* ad Iasonem relatum locum teneat in media sententia comparativa quae ipsa nullum suum verbum habet, ad eum videlicet modum quem supra declaravimus, quemque Apollonius ipse alibi secutus est, velut 3, 1320

ὁ δ' ἄρ' αὖτις ἑλὼν σάκος ἔνθετο νώτῳ
ἐξόπιθεν καὶ γέντο θοῶν ἔμπλειον ὀδόντων
πήληκα βριαρὴν δόρυ τ' ἄσχετον ᾧ ῥ' ὑπὸ μέσσας
ἐργατίνης ὥς τίς τε Πελασγίδι νύσσεν ἀκαίνῃ
οὐτάζων λαγόνας,

quae sic sunt evolvenda *δόρυ ἄσχετον, ᾧ ὑπὸ μέσσας λαγόνας νύσσεν ὡς ἐργατίνης τις Πελασγίδι ἀκαίνῃ*, scilicet *νύσσει*, cuius verbi locum obtinet *νύσσεν*, quod praeteritum non ad aratorem pertinet sed ad Iasonem. Item 3, 1392

ὡς τότε γηγενέων κεῖρεν στάχυν· αἵματι δ' ὁλκοί
ἠύτε κρηναῖαι ἀμάραι πλήθοντο ῥοῇσιν.

Sed saepe Apollonius duplici verbo utitur, veluti 3, 1370

Κόλχοι δὲ μέγ' ἴαχον, ὡς ὅτε πόντος
ἴαχεν ὀξείῃσιν ἐπιβρομέων σπιλάδεσσιν,

hic quidem utrobique praeterito verbi posito, quod notum est a comparatione non alienum esse; aut si uno, in sententia principali posito, velut 4, 11

τῇ δ' ἀλεγεινότατον κραδίῃ φόβον ἔμβαλεν Ἥρη.
τρέσσεν δ' ἠύτε τις κούφη κεμάς, ἥν τε βαθείης
τάρφεσιν ἐν ξυλόχοιο κυνῶν ἐφόβησεν ὁμοκλή,

vel 3, 956 sqq. Verum *μίμνεν* an *μίμνει* illo loco rectius scribatur ambiguum est. Etenim si retinemus quod libris acceptum fertur, *μίμνει,* integrum est enuntiatum comparativum, *ἅτε σπιλὰς εἰν ἁλὶ πέτρη μίμνει ἀπειρεσίῃσι δονεύμενα κύματ' ἀέλλαις,* ex eo vero verbum sumendum quo narratio suppleatur. Et quamquam plerumque, si unum verbum est, id narrationi additur, in comparatione auditur, tamen ne contrarium

quidem plane insolens est et alienum. Velut cum Euripides scribit in Troasin v. 826 *ἠιόνες δ' ἅλιαι ἴαχον· οἷον οἰωνὸς ὑπὲρ τεκέων βοᾶ, αἳ μὲν εὐνάτορας, αἳ δὲ παῖδας αἳ δὲ ματέρας γεραιάς,* quidquid vitiosi est in verbis, tantum apparet ex *βοᾷ* exempli in principali oratione *βοῶσιν* intelligi: nisi quod quia simile praecedit, hoc paulo sane facilius instituitur quam eodem insequente. Nihilo minus dubitamus Apollonio istam conformationem adimere, qua quae est pars potior nullo suo verbo aucta pendeat, *αὐτὰρ ὅ τούς γε εὖ διαβὰς ἐπιόντας,* verbum autem simili accommodatum, *ἅτε σπιλὰς εἰν ἁλὶ πέτρη μίμνει ἀπειρεσίῃσι δονεύμενα κύματ' ἀέλλαις,* simul istam orationem sustentet. Qua in re reminiscendum est, Graecos poetas scriptoresque non raro solitos sententias ita struere, ut priore parte nondum absoluta cum novum subiectum, sive comparationis causa sive in alio quo modo loquendi, medium interponitur verbi formam ad hoc quod propius est applicetur neque ad superiorem partem oratio revertatur. Quod genus interpretes hic illic tetigerunt et uno alterove exemplo, quod forte in promptu erat, declararunt sed interpretando miscuerunt diversa neque rei rationem satis dilucide explicuerunt. Cuius modi sunt haec Theognidea (541 Bgk.)

δειμαίνω, μὴ τήνδε πόλιν, Πολυπαίδη, ὕβρις,
ἥπερ Κενταύρους ὠμοφάγους ὄλεσεν,

quae nec imperfectam sententiam habent neque verbum extremum depravatum. Et quae Euripides scribit in Oreste 1035

ΟΡ. *τόδ' ἦμαρ ἡμῖν κύριον· δεῖ δ' ἢ βρόχους*
ἅπτειν κρεμαστοὺς ἢ ξίφος θήγειν χερί.
ΗΛ. *σὺ νύν μ', ἀδελφέ, μή τις Ἀργείων κτάνῃ*
ὕβρισμα θέμενος τὸν Ἀγαμέμνονος γόνον.
ΟΡ. *ἅλις τὸ μητρὸς αἷμ' ἔχω· σὲ δ' οὐ κτενῶ.*

Tantum erat afferendum, ut plane perspiceretur, quid ad illa verba *σὺ νῦν μ' ἀδελφέ* necesse esset ex proximis cogitando ascisceretur. Inonis Euripideae sunt haec (fr. 417 Nauckii)

κέκτησο δ' ὀρθῶς· ἂν δ' ἔχῃς ἄνευ ψόγου,
κἂν σμικρὰ σῴζου, τῇ δίκῃ ξυνοῦσ' ἀεί,
μηδ' ὡς κακὸς ναύκληρος εὖ πράξας ποτέ
ζητῶν τὰ πλείον' εἶτα πάντ' ἀπώλεσεν.

Quae in reliquis sic videntur recte scribi, *ἀπώλεσεν* autem verbum quippe ad *κακὸν ναύκληρον* et hanc sententiam accommodatum prave olim corrigendo cogere voluerunt, ut ad caput rediret et *μηδὲ* particulae adhaeresceret. Thucydides 1, 82, 1 cum ita scripsit

ἀνεπίφθονον δέ, ὅσοι ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ὑπ' Ἀθηναίων ἐπιβουλευόμεθα, μὴ Ἕλληνας μόνον ἀλλὰ καὶ βαρβάρους προσλαβόντας διασωθῆναι,

videlicet verbum *ἐπιβουλευόμεθα,* quod debebat ad *ὅσοι,* ad *ἡμεῖς* applicari maluit, quo factum est illud ut penderet. Xenophon in institutione Cyri 4, 1, 3 vel haec sibi permisit

Χρυσάνταν οὐδὲν ἄλλων δέομαι πυνθάνεσθαι, ἀλλ' αὐτὸς οἶδα οἷος ἦν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ὅσαπερ, οἶμαι, καὶ πάντες ὑμεῖς ἐποιεῖτε.

Nam *ἐποίει* exspectabatur, sed *ἐποιεῖτε*, ad *πάντες ὑμεῖς* relatum, plus habet, ut ait Dindorfius, praesidii a libris quam alterum, quod facile quivis reponere poterat. Magis etiam cum nostra causa coniuncta sunt quae Theocritus scribit 5, 28

ΛΑ. τίς δὲ παρεύσας
αἰγὸς πρατοτόκοιο κακὰν κύνα δῆλετ' ἀμέλγειν;
ΚΟ. ὅστις νικασεῖν τὸν πλατίον ὡς τὺ πεποίθεις,
σφὰξ βομβέων τέττιγος ἐναντίον.

Hoc enim, *πεποίθεις*, cui adhaerent proxima *σφὰξ βομβέων*, librorum fide nititur, et quamquam una dempta littera effici potest, id quod olim suaserunt, ad *ὅστις* quod aptetur, non licebit, opinamur, *πεποίθεις* cum *ὡς τὺ* coniunctum errori librarii adscribere. Et quae Callimachus hymn. 3, 153 de Hercule reducem ex venatione Artemin excipiente

κερδαλέῳ μύθῳ σε, θεή, μάλα τῷδε πινύσκει
'βάλλε κακοὺς ἐπὶ θῆρας, ἵνα θνητοί σε βοηθόν
ὡς ἐμὲ κικλήσκουσιν.

Quam pusilla opera erat *κικλήσκωσιν* reponere cum Italis et novissimo editore, ut *ἵνα* haberet quod desiderabat, sed rursus verendum est pro librario ne poetam corrigamus, qui omisso *ἵνα* ad *ὡς* quod propius erat orationem conformavit. His duobus Graecorum poetarum exemplis addatur latinum. Ovidius enim in decima Heroidum epistola 139 ita scribit

corpus ut impulsae segetes aquilonibus horrent,
litteraque articulo pressa tremente labat,

horrendi verbo ad *segetes* relato, quod debebat ad *corpus*: *horrent* enim probi codices tuentur, non *horret*, quod ut facile restitui poterat, ita iniuria praefertur ab editoribus, etiam Ehwaldo; neque hoc quod reddimus Ovidio deterius est quam quod Theocrito Callimachoque non poterat denegari. Romani autem quam consueti fuerint in omni genere orationis verborum formas praeter sententiae necessitatem cum proximis exaequare, vel Livius testimonio est, qui quae scribit 7, 38, 6

cur autem potius Campani agrum Italiae uberrimum, dignam agro urbem, qui nec se nec sua tutari possent, quam victor exercitus haberet, *qui suo sudore ac sanguine inde Samnites depulisset*

et quae 38, 9, 13

signa aenea marmoreaque et tabulae pictae, quibus ornatior Ambracia, quia regia ibi Pyrrhi fuerat, quam ceterae regionis eius urbes erant, *sublata omnia avectaque*

intemptata sunt, quamquam non difficilius erat hic *erat* aut illic *haberent* ut sententia poscebat reponi quam apud Ovidium *horret*. Et talia quidem Apollonius ipse non refugit. Nam cum scribit 3, 948

οὐδ' ἄρα Μηδείης θυμὸς τράπετ' ἄλλο νοῆσαι,
μελπομένης περ ὅμως· πᾶσαι δέ οἱ ἥντιν' ἀθύροι
μολπήν) οὐκ ἐπὶ δηρὸν ἐφήνδανεν ἑψιάασθαι,*

sic enim *ἐφήνδανεν* libri quorum fides est nec tanti faciendum quod in paucis *ἐφήνδανον* exhibetur, verbi forma non ad *πᾶσαι*, quod oportebat, sed ad id quod propius erat nomen singulari numero *ἥντινα μολπήν* accommodatur; aut in eodem libro 190 cum haec leguntur

ὃ δὲ καί ποτ' ἀμύμονα Φρίξον ἔδεκτο
μητρυιῆς φεύγοντα δόλον πατρός τε Θυηλάς,
πάντες ἐπεὶ πάντῃ καὶ ὅτις μάλα κύντατος ἀνδρῶν
Ξεινίου αἰδεῖται Ζηνὸς θέμιν ἠδ' ἀλεγίζει,

quasi nullum esset *πάντες* enuntiati relativi formam quod medium est *ὅτις κύντατος ἀνδρῶν* sequuntur verba *αἰδεῖται, ἀλεγίζει*, quae non tam facile pluralem numerum quam *ἐφήνδανεν* recipiunt. Sed ea Merkelius ait diversa esse ab eo loco, de quo agimus; et sunt quidem diversa, sed ut eandem cum illo consuetudinem prae se ferant, qua Graeci a severiore enuntiati structura paululum deflectentes verborum formas cum iis quae proxima sunt coniunctas esse volunt. Quo magis credibile est poetam etiam in illo simili *μίμνει* verbum cum vicinis conciliasse, quamquam superior oratio stabat imperfecta. Quem morem Graecorum, ut hoc genus omne amplectamur, vel in iis agnoscas quae sunt apud Aristotelem in arte poetica c. 14 p. 1453 b 27 *ἔστι μὲν γὰρ οὕτω γίνεσθαι τὴν πρᾶξιν, ὥσπερ οἱ παλαιοὶ ἐποίουν εἰδότας καὶ γιγνώσκοντας*, quae olim prava interpunctione obscurata ad suam rationem revocare Platonisque exemplo stabilire studuimus; etenim nihil curans praemissa scriptor ab *ὥσπερ* particula reliqua pendere voluit, ut ad novum subiectum *οἱ παλαιοί* applicarentur omnia nec reverteretur ad primam orationem. A quibus non longe discedit Plutarchus, cuius haec sunt de tranquillitate animi c. 10 (p. 470 b) *καίτοι καὶ τοῦτο μέγα πρὸς εὐθυμίαν ἐστί, τὸ μάλιστα μὲν αὐτὸν ἐπισκοπεῖν καὶ τὰ καθ' αὑτόν, εἰ δὲ μή, τοὺς ὑποδεεστέρους ἀποθεωρεῖν καὶ μὴ καθάπερ οἱ πολλοὶ πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας ἀντιπαρεξάγουσιν*; quae vulgo item mala distinctione laborant, quorumque rationem ne Wyttenbachius quidem per-

*) Memorabilia haec sunt hoc quoque nomine, quod a *πᾶσαι* nomen seiunctum in alia orationis parte positum est. Quod genus tragicus ignotus (fr. 392 Nauck.) dixit

Ἀργεῖος ἢ Θηβαῖος· οὐ γὰρ εὔχομαι
μιᾶς· ἅπας μοι πύργος Ἑλλήνων πατρίς;

nec disparia sunt haec Propertii 2, 26, 25

nam mea cum recitat, dicit se odisse beatos:
carmina tam sancte nulla puella colit;

2, 24, 35

tu mea compones et dices 'ossa, Properti,
haec tua sunt.

μολπή autem nomen, a *πᾶσαι* separatum, quod se ad relativi enuntiati formam applicavit, ex eo genere est, de quo nuper diximus in prooemio Enniano a. 1892 p. 9, exempla Callimachea in Callimacho suo Meinekius collegit p. 145.

spexit, nedum posteriores. Qui cum aut *ἀντιπαρεξάγειν* legendum proponeret aut aliquid excidisse suspicaretur, non vidit a verbis *καὶ μὴ καθάπερ* interveniente novo subiecto ad hoc relata omnia suo ordine sese excipere neque ad superiora rediri. Cui simile exemplum in eodem libello legitur c. 20 p. 477 d *ὧν τὸν βίον μύησιν ὄντα καὶ τελετὴν τελειοτάτην εὐθυμίας δεῖ μεστὸν εἶναι καὶ γήθους, οὐχ ὥσπερ οἱ πολλοὶ Κρόνια καὶ Διάσια καὶ Παναθήναια καὶ τοιαύτας ἄλλας ἡμέρας* περιμένουσιν *ἵν' ἡσθῶσι κτλ.* Omninoque hoc genus enuntiatorum quorum partes per voces *οὐχ ὥσπερ, μὴ καθάπερ* conglutinantur notum est multo usu frequentari apud hunc scriptorem et apud alios: quorum enuntiatorum vim et naturam, cum nostra quaestione coniunctam, olim in mantissa ad Aristotelis de arte poetica librum adiecta p. 275 sq. multis collectis exemplis patefacere conabamur.

Sed ut conclusa sit nobis haec oratio, si quid disputando profecerimus, cum fide iam quadam videbimur statuere, Apollonium scripsisse ea quae libri testantur,

αὐτὰρ ὅ τούς γε
εὖ διαβὰς ἐπιόντας, ἅτε σπιλὰς εἰν ἁλὶ πέτρη
μίμνει ἀπειρεσίῃσι δονεύμενα κύματ' ἀέλλαις,

eumque hoc simile ad eum modum quem pluribus persecuti sumus*) extulisse.

Restat tertium quod ex Theocriti versibus exorsi disceptare voluimus, quod quamquam in illo prooemio tractatum est, habemus tamen quibus illa augeri non inutiliter, nonnulla nostra ab alieno iudicio vindicari posse videantur. Etenim quae in idyllio 12, 8 leguntur, de quibus supra diximus (p. 7),

---

*) In adnotatione addimus exempla Vergiliana duo, quae quamquam habere videntur quibus illa confirmare liceat, uno nomine discedunt ut rectius ab illis segregentur. Aen. 10, 132

ipse inter medios, Veneris iustissima cura,
Dardanius caput ecce puer detectus honestum,
qualis gemma micat *fulvum quae dividit aurum,*
aut collo decus aut capiti, vel quale per artem
inclusum buxo aut Oricia terebintho
lucet *ebur.*

ipse enim cum *micare* dicatur, tamen hoc verbum, quod nonnulli interpungendo a suis vicinis separatum ad *ipse* redire indicant, simili cui inhaeret accommodatum et cum *lucet* in altera similitudine comparatum videtur, ut hinc necesse sit audiatur in prima oratione, sed verbi forma quae posita est eadem cogitando suppletur. Aen. 7, 585

certatim regis circumstant tecta Latini:
ille velut pelagi rupes immota resistit,
ut pelagi rupes magno veniente fragore,
quae sese multis circum latrantibus undis
mole tenet.

ille quo modo *restiterit* declaratur exemplo, sed *immota resistit*, quae comparationis sunt, non videntur posse seiungi, neque quicquam ne hic quidem interpungendo efficitur, sed ex comparatione sumitur eadem quidem forma verbum ad *ille* quod mente addatur.

τόσσον ἔμ' εὔφρανας τὺ φανείς, σκιερὰν δ' ὑπὸ φαγόν
ἀελίου φρύγοντος ὁδοιπόρος ἔδραμον ὥς τις

plerumque prave accepta sic interpretanda duximus, ut se diceret pueri amator urente sole sub fagi umbram cucurrisse, figurata oratione professus quantum delectationis sibi adventus amasii attulisset. Et haec *μεταφορικῶς* elata per se constare poterant: additis verbis *ὡς ὁδοιπόρος τις* origo metaphorae aperitur, et quae propria sunt viatoris inter vias ob fervorem solis arboris umbram petentis ea videmus in ipsum esse amatorem translata reditu pueri desiderati exhilaratum. Eodem modo in idyllio tertio extremo formatum est simile, quod et ipsum interpretes parum recte expedierunt. Cum enim caprarius lamentetur

κεισεῦμαι δὲ πεσὼν καὶ τοὶ λύκοι ὧδέ μ' ἔδονται·
ὡς μέλι τοι γλυκὺ τοῦτο κατὰ βρόχθοιο γένοιτο,

haec dicit a lupis me devorari pergratum tibi acciderit, sed quia a melle ducit simile, ita loquitur, me perire, hoc tibi dulce per guttur descendat mellis instar suaviter per guttur defluentis. Quod est contractum quoddam genus enuntiati comparativi, idque late patet et olim compluribus exemplis, Pindari inprimis et Aeschyli, a nobis declaratum est. Quae nunc non repetimus sed afferimus alia, si fieri possit ut ea ratio quam dicimus clariore in luce ponatur et sic uti par est aestimetur. In Phaedone Platonis (p. 143, 20 Sch.) haec dicit Socrates

ἐὰν μέν τι ὑμῖν δοκῶ ἀληθὲς λέγειν, συνομολογήσατε, εἰ δὲ μή, παντὶ λόγῳ ἀντιτείνετε, ὅπως μὴ ἐγὼ ὑπὸ προθυμίας ἅμα ἐμαυτόν τε καὶ ὑμᾶς ἐξαπατήσας ὥσπερ μέλιττα τὸ κέντρον ἐγκαταλιπὼν οἰχήσομαι.

Nempe *κέντρον ἐγκαταλιπεῖν*, quod apum est, nunc ipse de se ponit Socrates, sed addita similitudine ex qua illud repetitum est. Magis mira videri possunt haec eiusdem Platonis quae sunt in *Πολιτείας* quarto p. 189 Bk.

οὐκοῦν νῦν δὴ ἡμᾶς δεῖ ὥσπερ κυνηγέτας τινὰς θάμνον κύκλῳ περιίστασθαι προσέχοντας τὸν νοῦν μή πῃ διαφύγῃ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἀφανισθεῖσα ἄδηλος γένηται.

Neque enim ita loquitur ut dicat, 'quemadmodum venatores saltum saepire solent ne effugiat fera, sic nos oportet agere ut quam quaerimus iustitiam deprehendamus', sed semet suosque iubet arbustum circumsistere plagis, ne aufugiat iustitia, addito quidem venatorum exemplo. Ac facile persentiscitur admirabilis huius orationis venustas. Addimus alia, Euripidis potissimum, qui multa habet hoc modo formata. Velut in Andromacha Peleus cum Andromacham vinctam aspicit ut perituram cum filio ita loquitur (554)

πρῶτον μὲν οὖν κατ' οὖρον ὥσπερ ἱστίοις
ἐμπνεύσομαι τῇδ'· εἰπὲ τίνι δίκῃ χέρας
βρόχοισιν ἐκδήσαντες οἵδ' ἄγουσί σε
καὶ παῖδα;

In Hecuba Polymestor oculis effossis ita lamentatur (1080)

πᾷ στῶ πᾷ κάμψω πᾷ βῶ,
ναῦς ὅπως ποντίοις πείσμασι λινόκροκον
φᾶρος στέλλων, ἐπὶ τάνδε συθείς
τέκνων ἐμῶν φύλαξ
ὀλέθριον κοίταν;

in quibus quamquam aliquid ambigui est et fortasse depravati, hoc manifestum videtur, haec ναῦς ὅπως ποντίοις πείσμασι λινόκροκον φᾶρος στέλλων et unam efficere sententiam et hoc quod navis est Polymestorem de se sed addita similitudine pronuntiare, non secus ac Peleus in Andromacha. Helena in cognomine fabula cum dicit (262)

τέρας γὰρ ὁ βίος καὶ τὰ πράγματ' ἐστί μοι,
τὰ μὲν δι' Ἥραν, τὰ δὲ τὸ κάλλος αἴτιον·
εἴθ' ἐξαλειφθεῖσ' ὡς ἄγαλμ' αὖθις πάλιν
αἴσχιον εἶδος ἀντὶ τοῦ καλοῦ ῎λαβον

semet extergeri cupit tamquam picturam ut turpiorem pro pulchra speciem nanciscatur. Supplicum chorus ita canit de se (961)

δυσαίων δ' ὁ βίος,
πλαγκτὰ δ' ὡσεί τις νεφέλα
πνευμάτων ὑπὸ δυσχίμων αἴσσω,

quae facile poterant integram comparationis formam induere, velut ὡς π. νεφέλα πνευμάτων ὑπὸ δυσχίμων αἴσσει, sic ego miseriis vexata vagor; nunc illa contracta quam dicimus ratione chorus quae nubis sunt in se transtulit. In Troasin Andromacha (750)

ὦ παῖ, δακρύεις;
τί μου δέδραξαι χερσὶ κἀντέχει πέπλων,
νεοσσὸς ὡσεὶ πτέρυγας εἰσπίτνων ἐμάς,

quam comparationem plenius effert Megara in Hercule 71 sq. Ex Plutarcho pauca de multis quae habet similia selegimus: de defectu orac. c. 8 p. 414 c

οὕτω τότε πλείοσιν ἐχρῆτο φωναῖς πρὸς πλείονας ἡ μαντική, νῦν δὲ τοὐναντίον ἔδει θαυμάζειν τὸν θεόν, εἰ περιεώρα τὴν μαντικὴν ἀχρήστως δίκην ὕδατος ἀπορρέουσαν ἢ καθάπερ αἱ πέτραι ποιμένων ἐν ἐρημίᾳ καὶ βοσκημάτων φωναῖς ἀντηχοῦσαν.

Duo ponit exempla, quorum hoc alterum, quod τὴν μαντικὴν ipsam ut saxa in solitudine pastorum et pecoris vocibus resonantem appellat, audacius videatur, sed ratio dicendi eadem est. Simpliciora sunt haec, de cohib. ira c. 10 p. 458 d

καὶ πρὸς ἄμυναν ἅμα σκοπῶν τὸν δι' ὀργῆς τρόπον ἄπρακτον εὑρίσκω τὰ πολλά, δήγμασι χειλῶν καὶ πρίσεσιν ὀδόντων καὶ κεναῖς ἐπιδρομαῖς καὶ βλασφημίαις ἀπειλὰς ἀνοήτους ἐχούσαις καταναλισκόμενον, εἶθ' ὥσπερ ἐν τοῖς δρόμοις τὰ παιδία τῷ μὴ κρατεῖν ἑαυτῶν προκαταπίπτοντα τοῦ τέλους ἐφ' ὃ σπεύδει γελοίως.

De curiositate c. 9 p. 519 d

κἂν ἢ λόγου τινὸς ἀποῤῥήτου παρόντος ἢ πράξεως σπουδαίας περαινομένης ἀνὴρ πολυπράγμων ἐπιφανῇ, καθάπερ ὄψον γαλῆς παραδραμούσης αἴρουσιν ἐκ μέσου καὶ ἀποκρύπτουσιν.

De garrulitate c. 22 p. 514 b

ὥστε καὶ ταῦτα δεῖ φυλάττεσθαι· δελεαζομένη γὰρ ὑπ' αὐτῶν ἡ ἀδολεσχία καθάπερ ζῷον ἐπὶ νομὰς συνήθεις πρόεισι.

Nam apparet in his tribus ad exempla interposita, *ὥσπερ τὰ παιδία*, *καθάπερ ὄψον*, *καθάπερ ζῷον*, non ad eam rem, quae agitur, orationem esse accommodatam. Neque Ciceroni talia inusitata sunt, qui vel ita scribit Acad. prior. 2, 29, 94

nihil me laedit, inquit; ego enim ut agitator callidus, priusquam ad finem veniam, equos sustinebo, eoque magis, si locus is, quo ferentur equi, praeceps erit.

Quibus quae subiicit *sic me, inquit, ante sustineo nec diutius captiose interroganti respondeo,* sunt ea paene ita posita, quasi ante de agitatore dixisset, *ut agitator callidus priusquam ad finem veniet equos sustinebit,* verum de se ille protulit *ego ut agitator callidus equos sustinebo*, non sine audacia quadam in re dialectica. Idem Catone m. 11, 36

nec vero corpori solum subveniendum est, sed menti atque animo multo magis; nam haec quoque, nisi tamquam lumini oleum instilles, exstinguuntur senectute.

His veterum exemplis ex utroque sermone petitis subiicimus pauca nostratium; quorum Goethius cum Orestem haec loquentem inducit,

Da fuhr wohl einer manchmal nach dem Schwert,
Und künft'ge Thaten drangen wie die Sterne
Rings um uns her unzählig aus der Nacht;

aut Polymetin in Elpenore

Dann wird man wieder unsern Werth
Wie in den ersten, den verworrnen Zeiten fühlen;
Dann wird man uns wie ein veraltet Schwert
Vom Pfeiler eifrig nehmen,
Den Rost von seiner Klinge tilgen;

denique Faustum ita facit declamantem

Bin ich der Flüchtling nicht, der Unbehauste,
Der Unmensch ohne Zweck und Ruh,
Der wie ein Wassersturz von Fels zu Felsen brauste
Begierig wüthend nach dem Abgrund zu,

semper ad similia quae prompsit reliquam orationem omnem conformavit, et quae aut ferri situ obducti aut aquarum cum fragore ruentium propria sunt, ea transfert in ipsas loquentium personas. Neque haec poetarum licentiae condonanda sunt: legimus non ita pridem in pereleganti libello '*Klopstock sitzt, wie weiland der herrliche Pelide, grollend bei den Schiffen*', et nescio quis scriptor Francogallicus non dubitavit scribere

notre nation n'a pas peur des hommes nouveaux et, comme Calypso, elle sait se consoler du départ d'Ulysse, comparationis forma eadem, quamquam Calypsonem ferunt nescivisse se consolari discessu Ulixis.

His exemplis confirmati repetimus in illo prooemio controversiam motam de Senecae tragici versibus et de Claudiani, qui quia similitudines in illum modum formatas habent, suspicio nata est non integras esse sententias sed quadam parte truncatas, de Claudiano etiam alia excogitarunt nuper. In Hercule igitur furente cum chorus cantat

en fusus humi saeva feroci
corde volutat somnia: nondum est
tanti pestis superata mali;
clavaeque gravi lassum solitus
mandare caput quaerit vacua
pondere dextra, motu iactans
bracchia vano. nec adhuc omnes
expulit aestus, sed ut ingenti
vexata noto servat longos
unda tumultus et iam vento
cessante tumet

in his extremis non accedimus iis qui aliquid desiderari sibi persuaserunt; quae enim proprie de unda dicuntur, eadem valent in Herculem, qui *nondum omnes expulit aestus sed ut unda noto vexata servat tumultus etiam cessante vento.* Quibus qui contulerit, quae eandem in sententiam in Hercule Oetaeo Deianira dicit (710)

ut fractus austro pontus etiamnum tumet,
quamvis quiescat languidis ventis dies,
ita mens adhuc vexatur excusso metu,

quae plena est comparatio, non ut illa contracta, plane quid differentiae intercedat perspicere poterit. Claudianus autem in narrando raptu Proserpinae (2, 204 sqq.) cum haec dicat de Plutone

diffugiunt nymphae: rapitur Proserpina curru
imploratque deas. iam Gorgonis ora revelat
Pallas et intento festinat Delia telo
nec patruo cedunt: stimulat communis in arma
virginitas crimenque feri raptoris acerbat.
ille velut stabuli decus armentique iuvencam
cum leo possedit nudataque viscera fodit
unguibus et rabiem totos exegit in armos,
stat crassa turpis sanie nodosque iubarum
excutit et viles pastorum despicit iras,

Lud. Ieepius olim pronomen *ille* ne nihil haberet quo referretur addendam sententiam huius modi putavit *ille* [*tamen fervens ira non frangitur alta Mente*] *velut stabuli* eqs.

Non quaerimus quam apte supplementa formaverit vir doctus aut hoc potissimum loco interposuerit, sed hoc dicimus, ut ante, nihil desiderari sed poetam quae de leone proprie extulerit eadem voluisse intelligi de Plutone, *ille velut cum leo iuvencam possedit et dilaniavit stat turpis sanie et pastorum despicit iras;* id quod nec ineptius nec audacius videri potest quam multa eorum quae supra collegimus. Qui nuper Claudiani carmina a se recognita edidit, Theodorus Birtus, cum nos non recte de eo loco iudicasse praedicaret, haec adnotavit 'agnoscendam artificiosam in his verborum collocationem *ille velut leo* [*fuit*] *cum iuvencam possedit* eqs.; et prorsus eodem modo Propertium 2, 2, 7 *incedit vel Iove digna soror Aut cum Dulichias Pallas spatiatur ad aras;* hoc esse enim *aut velut Pallas cum spatiatur* eqs.' De his quid alii senserint nescimus, nisi quod Iul. Kochius denuo Claudiano edito cum distinctione a Birto adhibita eandem cum eo explicandi rationem secutus videtur. Nobis ille minime persuasit, ac de artificiosa verborum collocatione quae affert ne quem specie decipiant, hoc reputandum est, poetas, ut solent raro uno defungi exemplo sed plerumque copulare duo, alterum liberiore quodam modo superiori adnectere per *aut cum* (*et cum*), *aut ubi* particulas, ita quidem, ut quamquam hic illic possis in eum modum quem Birtus indicat verba transponere, hoc aliis nec liceat et nusquam voluisse poetas probabile sit. Ovidius cum scribit Met. 7, 104

ecce adamanteis Vulcanum naribus efflant
aeripedes tauri, tactaeque vaporibus herbae
ardent, utque solent pleni resonare camini,
aut ubi terrena silices fornace soluti
concipiunt ignem liquidarum aspergine aquarum,
pectora sic intus clausas volventia flammas
gutturaque usta sonant

vel Hauptius adnotat liberiorem structuram in altero exemplo accuratioris loco adhibitam *aut ut silices resonare solent, ubi* eqs.; ut tamen concedi oporteat Ovidium hoc alterum simile aliter concepisse nec se velle ad istam accuratiorem structuram adigi invitum. Similiter Lygdamus (Tibull. 3), 4, 29

candor erat qualem praefert Latonia Luna,
et color in niveo corpore purpureus,
ut iuveni primum virgo deducta marito
inficitur teneras ore rubente genas,
et cum contexunt amarantis alba puellae
lilia et autumno candida mala rubent.

Vergilius Aen. 12, 67

Indum sanguineo veluti violaverit ostro
si quis ebur, aut mixta rubent ubi lilia multa
alba rosa, tales virgo dabat ore colores.

Aen. 1, 589

namque ipsa decoram
caesariem nato genetrix lumenque iuventae
purpureum et laetos oculis adflarat honores,
quale manus addunt ebori decus aut ubi flavo
argentum Pariusve lapis circumdatur auro.

Claudianus ipse 10, 175
'hos Mariae cultus, haec munera nostra precamur
reginae regina feras. dic talia numquam
promeruisse Thetim nec cum soror Amphitrite
nostro nupta Iovi).*

Seneca Troasin 181
emicuit ingens umbra Thessalici ducis,
Threicia qualis arma proludens tuis
iam, Troia, fatis stravit aut Neptunium
cana nitentem perculit iuvenem coma,
aut cum inter acies Marte violento furens
corporibus amnes clusit et quaerens iter
tardus cruento Xanthus erravit vado,
aut cum superbo victor in curru stetit
egitque habenas Hectorem et Troiam trahens.

Haec quae selegimus pauca de multis qui curiosius sed libero animo rimabuntur, ultro, opinabimur, etiam a nobis non singillatim admoniti intelligent, esse eam quam diximus poetarum consuetudinem, scitamque libertatem orationis cavendum esse ne prave interpretando corrumpamus et ad deteriorem formationem nostro arbitratu detrudamus. Itaque ne Propertium quidem cum scribit

et incedit vel Iove digna soror
aut cum Munychias Pallas spatiatur ad aras

largimur id sensisse quod Birtus ei suppeditat, *aut velut Pallas, cum spatiatur,* sed cum dicit *Aut cum Pallas spatiatur ad aras,* primum locutus est ut poeta, deinde hoc superiori exemplo liberius sane sed haud incommode, sensum si spectes, adnectit. Et hoc nos eo fidentius affirmamus, quia etiam ubi unum tantum simile affertur, eadem structura utuntur poetae, velut Vergilius Aen. 12, 101

---

*) In his quoque Claudiani, quamvis diversa sint, 10, 213
ast alii thalamum docto componite textu;
stamine gemmato picturatisque columnis
aedificetur apex, qualem non Lydia dives
erexit Pelopi nec quem struxere Lyaeo
Indorum spoliis et opaco palmite Bacchae
tamen in adnectenda altera similitudine non dissimilem illi agnoscas libertatem.

his agitur furiis totoque ardentis ab ore
scintillae absistunt, oculis micat acribus ignis,
mugitus veluti cum prima in proelia taurus
terrificos ciet atque irasci in cornua temptat;

vel Claudianus 5, 22

haec fatus, ventis veluti si frena resolvat
Aeolus, abrupto gentes sic obiice fudit
laxavitque viam bellis;

idem Carm. min. 27, 36 (p. 312 B.)

iam breve decrescit lumen languetque senili
segnis stella gelu, qualis cum forte tenetur
nubibus et dubio vanescit Cynthia cornu.

Nec poetae solum sed pedestres quoque scriptores, Cicero de officiis (1, 25, 87) in vertendis verbis Platonicis

similiter facere eos qui inter se contenderent, uter potius rem publicam administraret, ut si nautae certarent quis eorum potissimum gubernaret.

Catone mai. 19, 71

adolescentes mihi mori sic videntur, ut cum aquae multitudine flammae vis opprimitur, senes autem sic, ut cum sua sponte ignis exstinguitur.

Sed esto de Propertio et ista transpositione verborum, qua nobis quidem cura grammatici color poeticus orationis deteri ac vitiari videtur: Claudiano certe ne sic quidem succurritur; quem quod ita interpretatur Birtus *ille velut leo fuit cum . .* , suum poetam, quem saepe iustis laudibus effert, balbutientem ex venusto quamvis invitus reddere nobis videtur; cum praesertim hoc alterum accedat incommodum ut iam pars altera comparationis *stat crassa turpis sanie* cet., graviore distinctione a superioribus separata, vacillet inscite; et tamen has duas esse eiusdem similitudinis partes liquido apparet, *velut cum leo iuvencam possedit et viscera fodit unguibus, stat crassa turpis sanie*; neque in eo quidem aliter sensisse Gesnerum credibile est, qui ab ista interpunctione abstinuit quam Birtus induxit primus. Itaque sic rationem concludimus, Claudianum in illo simili quod a leone repetiit pluribusque verbis exsecutus est, quae sunt propria leonis raptam iuvencam devorantis *stat crassa turpis sanie nodosque iubarum excutit et viles pastorum despicit iras* in *illum* quem dicit raptorem Proserpinae, Plutonem, sicuti potuit et par fuit, accommodari voluisse neque imperfectam esse hanc orationem neque 'artificiosam verborum collocationem' prae se ferre. Quo in genere cum olim exemplum ex Aeneidos nono (v. 337) de Nisi furiosa caedendi cupiditate attulerimus, quod ab interpretibus Vergilianis perperam explicatur, nunc haec ex Aeneidos decimo (689) adscribimus.

At Iovis interea monitis Mezentius ardens
succedit pugnae Teucrosque invadit ovantes.
concurrunt Tyrrhenae acies atque omnibus uni,

uni odiisque viro telisque frequentibus instant.
ille velut rupes vastum quae prodit in aequor
obvia ventorum furiis expostaque ponto
vim cunctam atque minas perfert caelique marisque
ipsa immota manens. Prolem Dolichaonis Hebrum
sternit humi, cum quo Latagum Palmumque fugacem.

Quae nobis non recte accipere videntur, qui sic accipiunt, ut in unam sententiam coeant haec *ille prolem Dolichaonis Hebrum sternit humi*, medio interposito simili quod ab hac re plane alienum est: quis enim crediderit tam absurde loqui prudentem poetam ut dicat, *ille, velut rupes vim ventorum perfert immota manens, Hebrum sternit humi.* Immo ipse tenor narrationis probat, Mezentium dici, cui omnes instant armati, velut rupem obviam ventorum furiis vim cunctam minasque perferre; de rupe igitur quae elata sint proprie, transferri in consimilem condicionem Mezentii; deinde subiici illa 'sternit humi Hebrum' et reliqua.

Scr. m. Aprili a. MDCCCXCV.